

Politechnika
Wroclawska

POLITECHNIKA NOWYCH SZANS

**Dostępna ewakuacja
lub uratowanie w inny sposób**

Podręcznik dobrych praktyk

POLITECHNIKA NOWYCH SZANS

Ewakuacja lub uratowanie w inny sposób Podręcznik dobrych praktyk

Publikacja powstała w ramach projektu „Politechnika nowych szans”.
Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego
Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja
Rozwój 2014–2020. Nr projektu POWR.03.05.00-00-A054/19

Wrocław 2023 r.

Autorka:

Małgorzata Franczak

Konsultacja dostępności:

Stowarzyszenie na rzecz równego dostępu do kształcenia
„Twoje Nowe Możliwości”, www.tnm.org.pl, biuro@tnm.org.pl

Ilustracje:

Anna Jeżak

Projekt okładki:

Dział Informacji i Promocji Politechniki Wrocławskiej

Projekt graficzny, skład, łamanie, redakcja, druk i oprawa:

Grafpol sp. z o.o.

ul. Żmudzka 21, 51-354 Wrocław

www.argrafpol.pl

Autorki i Autorzy serii: Anna Borkowska, Marta Cygan, Ariel Fecyk,
Małgorzata Franczak, Beata Gulati, Piotr Górski, Katarzyna Jach,
Tadeusz Lewandowski, Jagoda Mrzygłocka-Chojnacka,
Magdalena Peda, Anetta Stypułkowska, Anna Warda,
Sebastian Zalipski

ISBN druk 978-83-970381-0-3

ISBN on-line 978-83-970488-7-4

Politechnika Wrocławska

POLITECHNIKA
NOWYCH SZANS

twoje
nowe
możliwości

Spis treści

Wprowadzenie	7
1. Osoba za szczególnymi potrzebami, czyli kto?	9
2. Potencjalne trudności osób ze szczególnymi potrzebami w sytuacji nagłego zagrożenia	11
2.1 Potencjalne bariery dla osób z niepełnosprawnością ruchu i innymi trudnościami w przemieszczaniu się	14
2.2 Potencjalne bariery dla osób z niepełnosprawnością wzroku	15
2.3 Potencjalne bariery dla osób z niepełnosprawnością słuchu	16
2.4 Potencjalne bariery dla osób z innymi trudnościami w komunikowaniu się	16
2.5 Potencjalne bariery dla osób z trudnościami poznawczymi	17
3. Zarządzanie bezpieczeństwem w sytuacji zagrożenia	19
3.1 Procedura postępowania w sytuacji zagrożenia	19
3.2 Rozwiązania architektoniczne i techniczne w budynkach	22
3.3 Urządzenia przeciwpożarowe i sprzęt wspomagający ewakuację lub uratowanie w inny sposób	24
3.4 Sposoby informowania o obowiązujących procedurach i zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia	27
4. Zasady wspierania osób ze szczególnymi potrzebami w trakcie ewakuacji	30
4.1 Wsparcie osób z niepełnosprawnością narządu ruchu i innymi trudnościami w przemieszczaniu się	33
4.2 Wsparcie osób z niepełnosprawnością narządu wzroku	40
4.3 Wsparcie osób z niepełnosprawnością narządu słuchu	40
4.4 Wsparcie osób z innymi trudnościami w komunikowaniu się	41
4.5 Wsparcie osób z trudnościami poznawczymi	42

Bibliografia	43
Lista sprawdzająca minimalne wymagania dostępności Uczelni w zakresie ewakuacji lub uratowania w inny sposób	46
Dane kontaktowe do pracowników i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i ewakuację oraz wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami na PWr	49
Słowniczek	50

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce Podręcznik, który w naszym przekonaniu jest potrzebny wszystkim osobom odpowiedzialnym za działania na rzecz bezpieczeństwa i reagowanie w sytuacjach nagłego zagrożenia życia lub zdrowia osób przebywających w budynkach i na terenie Politechniki Wrocławskiej.

Zagadnienia podstawowe, związane z tym, kim są osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, czym jest dostępność i dlaczego ważne jest jej zapewnianie, opisaliśmy w Podręczniku Wprowadzającym do serii „Politechnika Nowych Szans”.

Podręczniki zostały przygotowane zgodnie z zasadami i dobrymi praktykami dostępności cyfrowej, co obejmuje między innymi: odpowiednią czcionkę, wyrównanie do lewej, a w wersji elektronicznej również opisy alternatywne ilustracji dla osób korzystających z czytników ekranu. Lista wszystkich Podręczników znajduje się na końcu dokumentu wraz z kodem QR i linkiem dostępu do nich.

Mamy nadzieję, że wysiłek Auterek i Autorów Podręcznika (tego i kolejnych), specjalistek i specjalistów od lat zajmujących się wsparciem w niwelowaniu barier, pozwoli nam wszystkim uczynić z Politechniki Wrocławskiej miejsce nie tylko przyjazne, dostępne i wspierające osoby ze szczególnymi potrzebami, ale również dzielące się swoją wiedzą i doświadczeniem na zewnątrz Uczelni.

Pragniemy podziękować wszystkim Osobom Współpracującym z nami:

- pracowniczkom i pracownikom Uczelni,
- jej ekspertkom i ekspertom wewnętrznym,
- Liderkom i Liderom Dostępności,
- a także specjalistkom i specjalistom spoza Uczelni,

za wszystkie cenne uwagi, komentarze, wkład merytoryczny i wsparcie w procesie tworzenia treści i formy podręcznika. Mamy nadzieję, że nasz wspólny wysiłek przyczyni się do poszerzenia wiedzy i świadomości w obszarze dostępnej uczelni, edukacji i pracy.

Zespół Auterek i Autorów serii

Wprowadzenie

Celem tego Podręcznika jest dostarczenie informacji o istniejących na Politechnice Wrocławskiej procedurach i zasadach wspierania osób ze szczególnymi potrzebami w sytuacjach zagrożenia, w tym zapewnienia ewakuacji lub możliwości uratowania w inny sposób.

Głównymi adresatami tej publikacji są osoby odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa na PWr, a wśród nich pracownicy i pracowniczki:

- Działu BHP, który zajmuje się m.in. organizacją szkoleń dla pracowników i pracowniczek w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy wynikających z Kodeksu pracy,
- Działu Inwestycji i Remontów, w tym Zespołu Obsługi Przeciwpożarowej,
- Działu Zarządzania Obiektami odpowiedzialni m.in. za praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji,
- Działu Utrzymania Ruchu w zakresie eksploatacji systemów przeciwpożarowych,
- Działu Domów Studenckich, którego zadaniem jest m.in. dbałość o bezpieczeństwo i ochronę przeciwpożarową tych obiektów,
- jednostek dydaktycznych i badawczych, np. laboratoriów.

Wskazówki zawarte w podręczniku powinny służyć również osobom prowadzącym zajęcia dydaktyczne, kadrze naukowo-badawczej i administracyjnej, osobom kształcącym się, mieszkańcom domów studenckich i innym osobom przebywającym w obiektach i na terenie Uczelni (dalej: Użytkownicy obiektów). Wszystkie te osoby są zobowiązane do przestrzegania przepisów i zasad postępowania z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

W Podręczniku odnosimy się głównie do ochrony przeciwpożarowej, ale wskazówki w nim zawarte możemy wykorzystać w sytuacjach wymagających zarządzenia ewakuacji Użytkowników budynków i terenów wokół tych obiektów. Poza pożarem, powodem ogłoszenia ewakuacji może być m.in.: atak terrorystyczny, w tym informacja o podłożeniu ładunku wybuchowego, klęska żywiołowa, wybuch, awaria np. urządzeń lub instalacji lub inne miejscowe zagrożenie.

Publikacja zawiera informacje na temat rozwiązań w zakresie ewakuacji lub uratowania w inny sposób, jakie przyjęliśmy w PWr. Zamieściliśmy w niej wskazówki do wdrożenia systemu komunikowania o zagrożeniu i reagowania na zagrożenie we wszystkich rodzajach obiektów Politechniki Wrocławskiej przez wszystkich jej stałych i okazjonalnych użytkowników.

Umieszczona w publikacji **Lista sprawdzająca spełnianie minimalnych wymagań dostępności Uczelni** w obszarze wskazanym w jej tytule służy do monitorowania wdrażania procedur w poszczególnych budynkach przez administratorów tych obiektów. Monitorowanie powinno być czynnością powtarzaną cyklicznie co najmniej jeden raz w roku. Dobrą okazją do tej czynności wydają się być obowiązkowe ćwiczenia z próbnej ewakuacji. Wsparciem dla administratorów budynków w działaniach monitoringowych mogą być jednostki organizacyjne PWr odpowiedzialne za bezpieczeństwo i ewakuację oraz wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami na Uczelni. Dane kontaktowe do tych podmiotów umieściliśmy w końcowej części publikacji.

Obszerna Bibliografia pozwala na poszerzenie wiedzy, a Słowniczek przybliżył pojęcia, jakie mogą być niezrozumiałe dla osób, które po raz pierwszy zgłębiają temat dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

1. Osoba ze szczególnymi potrzebami, czyli kto?

Szczególne potrzeby – różne, na różnych etapach życia – może mieć każdy z nas. Wyobraźmy sobie, że pewnego dnia złamaliśmy nogę i, aby wyjść z domu, musimy skorzystać z kul, a może nawet wózka. Przed nami standardowy dzień pracy i niestety nie możemy skorzystać ze zwolnienia lekarskiego. Nasze miejsce pracy znajduje się na drugim końcu miasta, w budynku bez windy, na drugim piętrze. Jak dotrzemy do pracy na czas? Czy jesteśmy w stanie samodzielnie prowadzić samochód, a jeśli zazwyczaj podróżujemy komunikacją miejską, to czy jesteśmy w stanie samodzielnie dotrzeć na przystanek, a potem wsiąść do tramwaju lub autobusu? Jak dotrzemy na drugie piętro budynku z teczką pełną ważnych dokumentów? Jak wykonamy wszystkie nasze codzienne zadania? Czy będziemy w stanie spędzić w pozycji siedzącej, przy biurku, cały dzień?

Z takimi dylematami mierzą się każdego dnia osoby ze szczególnymi potrzebami. Są nimi nie tylko osoby z niepełnosprawnościami, na przykład wzroku, słuchu, ruchu, ale również np.:

- osoba ze złamaną ręką,
- osoba w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym w depresji,
- osoba w ciąży,
- osoba z małym dzieckiem,
- osoba niskiego czy wysokiego wzrostu,
- osoba z otyłością,
- osoba z trudnościami manualnymi,
- osoba z trudnościami poznawczymi,
- osoba transpłciowa lub niebinarna,

- cudzoziemiec, ale którego język polski jest językiem obcym,
- osoba z chorobą onkologiczną.

Powyższy katalog nie jest zamknięty. Nie jest też jedynym obowiązującym. Istotne jest to, że każdy z nas w zasadzie w każdej chwili, na przykład na skutek wypadku lub choroby, może stać się osobą ze szczególnymi potrzebami, zmuszoną do mierzenia się z wyzwaniami otaczającego świata.

Dlatego tak ważne jest, abyśmy zaprojektowali przestrzeń fizyczną, w której żyjemy, systemy komunikowania się czy usługi tak, aby były przyjazne dla wszystkich ich potencjalnych użytkowników i użytkowników. Szukajmy rozwiązań, które w możliwie największym zakresie będą odpowiadały wszystkim ludziom i ich różnorodnym potrzebom.

Pamiętajmy, że zapewnianie dostępności nie jest już dziś wyłącznie powinnością społeczną, ale jest to obowiązek wynikający wprost z przepisów prawa. Dlatego naszym celem powinno być zapewnienie dostępu do pełnego i skutecznego udziału we wszystkich sferach życia społeczności Politechniki Wrocławskiej wszystkim, w tym osobom z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami.

2. Potencjalne trudności osób ze szczególnymi potrzebami w sytuacji nagłego zagrożenia

Powodem pojawienia się nagłego zagrożenia może być pożar, akt terrorystyczny (np. podłożenie ładunku wybuchowego, niezidentyfikowana przesyłka), powódź lub inna klęska żywiołowa, katastrofa budowlana, zagrożenie radiologiczne lub inne miejscowe zagrożenie. Każde z tych zdarzeń ma inny charakter, przebieg i konsekwencje. Pożarowi towarzyszy zazwyczaj wysoka temperatura, zadymienie, czasem toksyczne gazy. Konsekwencją wybuchu może być huk, fala uderzeniowa, wysoka temperatura, uszkodzenie konstrukcji budynku. Napadowi terrorystycznemu mogą towarzyszyć wystrzały i krzyki. W każdej z tych sytuacji wyzwaniem jest podjęcie takich działań, które nie doprowadzą do powstania paniki, jaka jeszcze bardziej utrudniłaby akcję ratunkową.

Sytuacja zagrożenia życia i zdrowia wymaga szybkiego działania w postaci:

- ewakuacji osób ze strefy zagrożonej do strefy bezpiecznej,
- uratowania w inny sposób niż ewakuacja.

Ewakuacja to zespół działań, których celem jest przemyślane i zorganizowane przemieszczenie się do strefy bezpiecznej w jak najkrótszym czasie przez wszystkie osoby przebywające w obiekcie. Ewakuacja następuje w związku z zagrożeniem życia lub zdrowia Użytkowników obiektu z powodu wymienionych wyżej zagrożeń. Strefą bezpieczną może być inna strefa pożarowa w tym samym obiekcie lub bezpieczna przestrzeń na zewnątrz budynku, do której droga ewakuacyjna w całości znajduje się w budynku (Wolny, 2021).

Dla każdego budynku musi być opracowany odrębny plan ewakuacyjny. Plan powinien być zapisany w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego obiektu.

Przez **uratowanie w inny sposób** rozumiemy rozwiązania architektoniczne, techniczne lub technologiczne, które gwarantują przetrwanie w miejscu zagrożenia, np. miejsce oczekiwania na ewakuację.

Zapewnianie możliwości ewakuacji lub uratowania w inny sposób oznacza, że powinniśmy zadbać o dostępność w zakresie:

1. informowania o wystąpieniu zagrożenia oraz o zarządzonej ewakuacji,
2. umożliwienia odnalezienia i dotarcia do drogi ewakuacyjnej,
3. umożliwienia odnalezienia i dotarcia do bezpiecznego miejsca oczekiwania na ewakuację, tj. zagwarantowanie możliwości przetrwania w obiekcie do czasu przybycia służb ratunkowych,
4. umożliwienia opuszczenia obiektu samodzielnie, z pomocą innej osoby lub z użyciem specjalistycznego sprzętu ewakuacyjnego,
5. dotarcia na miejsce zbiórki,
6. czynności w miejscu zbiórki w trakcie i po zakończeniu działań ratowniczych.

Na każdym z tych etapów mogą się pojawić bariery, które uniemożliwiają lub przynajmniej utrudniają sprawne opuszczenie miejsca zagrożonego i znalezienie się w bezpiecznej sytuacji. Dodatkowo aspekt czynności podejmowanych w miejscu zbiórki w trakcie i po zakończeniu działań ratowniczych najczęściej nie jest uwzględniony w instrukcjach bezpieczeństwa pożarowego (Wolny 2021), co nie zwalnia zarządcy obiektu z zapewnienia dostępności również na tym etapie.

Jeśli zauważysz pożar lub inne zagrożenie, masz obowiązek:

- powiadomić o tym osoby znajdujące się w pobliżu,
- jeżeli jest to bezpieczne, ustalić rodzaj i rozmiary zdarzenia oraz to, czy zagrożone jest życie ludzi,
- bezzwłocznie zaalarmować:
 - Państwową Straż Pożarną (tel. 998 lub 112),
 - Zespół ds. Monitoringu Uczelni (tel. 71 340 76 44 lub 71 340 76 45 lub 2112),
 - pracownika portierni w budynku.

<https://bhp.pwr.edu.pl/ochrona-przeciwpozarowa>

Powiadamiając straż pożarną po zgłoszeniu się dyspozytora podaj wyraźnie następujące informacje:

- **adres i nazwę budynku, w którym występuje zagrożenie,**
- **co i gdzie się pali (piętro, ewentualnie nr pokoju),**
- **czy istnieje zagrożenie życia i zdrowia ludzkiego,**
- **twoje imię i nazwisko,**
- **numer telefonu, z którego dzwonisz.**

Po podaniu informacji nie rozłączaj się do chwili potwierdzenia przyjęcia zgłoszenia!

W tej części podręcznika przedstawimy najczęściej pojawiające się trudności, które mogą wynikać z rodzaju i zakresu (stopnia) naruszenia sprawności organizmu lub innych szczególnych potrzeb.

2.1 Potencjalne bariery dla osób z niepełnosprawnością ruchu i innymi trudnościami w przemieszczaniu się

W kategorii tej mamy np.:

- osoby, które poruszają się na wózku, o kulach, z balkonikiem itp.,
- osoby bez kończyn oraz korzystające z protez,
- osoby w ciąży,
- osoby ze złamanymi kończynami, założonym gipsem czy ortezą,
- osoby starsze,
- osoby niskiego wzrostu.

1. Przebieg ewakuacji:

- brak możliwości samodzielnego przemieszczania się pomiędzy piętrami budynku,
- brak sprzętu do ewakuacji osób z niepełnosprawnościami (np. krzesło ewakuacyjne),
- trudności w lokalizacji i odczytaniu zbyt wysoko umieszczonych oznaczeń dróg i kierunku ewakuacji,
- występujące schody, progi, różnice poziomów w ramach jednej kondygnacji,
- wąskie lub niskie przejścia na drogach ewakuacyjnych,
- niedrożne drogi ewakuacyjne,
- trudności z otwarciem drzwi, które są ciężkie, mają wysoko umieszczone lub okrągłe klamki,
- duża spastyka (mimowolny, niekontrolowany skurcz mięśni) mogąca stanowić zagrożenie dla osób pomagających w ewakuacji.

2. Zakończenie ewakuacji:

- utrudniona możliwość powrotu z miejsca zbiórki.

2.2 Potencjalne bariery dla osób z niepełnosprawnością wzroku

W tej kategorii mamy przede wszystkim:

- osoby niewidome,
- osoby słabowidzące,
- osoby z zaburzeniami postrzegania barw.

1. Informowanie o zagrożeniu i ewakuacji:

- brak lub utrudnienia w odebraniu i analizie sygnałów zagrożenia (np. dym, płomień) za pomocą zmysłu wzroku,
- niemożliwy lub utrudniony odbiór świetlnych sygnałów informujących o niebezpieczeństwie.

2. Przebieg ewakuacji:

- niemożliwy lub utrudniony odbiór informacji wizualnej (np. tablice informacyjne, piktogramy, sygnały świetlne) o drodze i kierunku ewakuacji oraz o miejscu zbiórki,
- utrudniona orientacja w przestrzeni (z powodu np. skomplikowanego układu budynku, zadymienia, dużego natłoku innych osób, dźwięków i innych bodźców),
- zagubienie, panika, dezorientacja z powodu dużego natłoku osób, dźwięków i innych bodźców,
- trudność w określeniu kierunku ewakuacji,
- brak lub ograniczona reakcja na wizualne efekty towarzyszące sytuacjom zagrożenia (np. spadające elementy wyposażenia, zwisające kable),
- brak możliwości poruszania się z użyciem dotyku lub echolokacji.

3. Zakończenie ewakuacji:

- utrudnione komunikowanie o zakończeniu ewakuacji i zasadach dalszego postępowania,
- trudności z opuszczeniem miejsca zbiórki.

2.3 Potencjalne bariery dla osób z niepełnosprawnością słuchu

W tej kategorii znajdują się:

- osoby g/Głuche,
- osoby słabosłyszące,
- osoby z zaburzeniami przetwarzania słuchowego,
- osoby głuchoniewidome.

1. Informowanie o zagrożeniu i ewakuacji:

- niemożliwy lub utrudniony odbiór dźwiękowych sygnałów przesyłanych za pomocą DSO oraz informacji głosowych.

2. Przebieg ewakuacji:

- niemożliwy lub utrudniony odbiór komunikatów dźwiękowych, w tym sygnałów przesyłanych za pomocą DSO oraz informacji głosowych,
- utrudniona komunikacja z osobą wspierającą w ewakuacji,
- utrudniony lub niemożliwy kontakt w ciemności lub zadymieniu.

3. Zakończenie ewakuacji:

- utrudniony odbiór informacji o zakończeniu ewakuacji i zasadach dalszego postępowania.

2.4 Potencjalne bariery dla osób z innymi trudnościami w komunikowaniu się

W tej kategorii znajdują się np.:

- osoby, które nie komunikują się werbalnie, a korzystają z komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC),
- cudzoziemcy, dla których język polski jest językiem obcym.

1. Informowanie o zagrożeniu i ewakuacji:

- trudność ze zrozumieniem informacji o ewakuacji w języku polskim.

2. Przebieg ewakuacji:

- utrudniony odbiór komunikatów głosowych i wizualnych w języku polskim,
- utrudniona komunikacja z osobą wspierającą w ewakuacji,
- utrudniony lub niemożliwy kontakt w ciemności lub zadymieniu.

3. Zakończenie ewakuacji:

- utrudniony odbiór informacji o zakończeniu ewakuacji i zasadach dalszego postępowania.

2.5 Potencjalne bariery dla osób z trudnościami poznawczymi

Do tej kategorii zaliczymy np.:

- osoby w kryzysie zdrowia psychicznego,
- osoby w spektrum autyzmu,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
- osoby, u których trudności poznawcze wynikają z wypadków, czy przewlekłych chorób somatycznych.

1. Informowanie o zagrożeniu i ewakuacji:

- brak zrozumienia dla zaistniałej sytuacji, w tym przeszacowanie lub niedoszacowanie zagrożenia,
- trudność ze zrozumieniem informacji o ewakuacji,
- brak wzorców postępowania w sytuacji zagrożenia.

2. Przebieg ewakuacji:

- zagubienie, panika, dezorientacja z powodu dużego natłoku osób, dźwięków i innych bodźców,
- utrudniona orientacja w przestrzeni i problem z wybraniem właściwych wyjść ewakuacyjnych, kiedy w obiekcie jest wiele drzwi lub brakuje informacji kierunkowej,
- niechęć do kontaktu z nieznanymi osobami,

- kłopoty ze zrozumieniem i interpretacją poleceń przekazywanych szybko, głośno i tonem rozkazującym,
- ukrywanie się w sytuacji zagrożenia lub chęć powrotu do miejsca stałego pobytu, które daje poczucie bezpieczeństwa,
- tendencja do powtarzania tych samych czynności w sytuacjach pobudzenia emocjonalnego,
- ciekawość nowej sytuacji mogąca prowadzić do chęci jej poznania, a przez to znalezienia się w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia.

3. Zakończenie ewakuacji:

- trudność w zrozumieniu informacji o odwołaniu ewakuacji i dalszym postępowaniu,
- utrudniony powrót z miejsca zbiórki do budynku lub w inne bezpieczne miejsce.

PAMIĘTAJ!

Katalog barier przedstawionych poniżej jest otwarty. Dezorientacja, panika, stres sprawiają, że reagujemy niestandardowo. Bądź czujny na różne sposoby zachowywania się osób w sytuacji zagrożenia ich życia lub zdrowia.

3. Zarządzanie bezpieczeństwem w sytuacji zagrożenia

W tym rozdziale zamieszczamy informacje na temat procedur i zasad obowiązujących na Politechnice Wrocławskiej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa użytkownikom obiektów Uczelni. Wskazujemy również na rozwiązania architektoniczne, techniczne, informacyjne i szkoleniowe dotyczące postępowania w sytuacjach kryzysowych.

Na system bezpieczeństwa Uczelni składają się:

1. procedury postępowania w sytuacji zagrożenia,
2. rozwiązania architektoniczne i techniczne zastosowane w budynkach i obiektach budowlanych,
3. sprzęt przeciwpożarowy, gaśniczy i sprzęt wspomagający ewakuację,
4. system szkoleń i informowania o obowiązujących procedurach i zasadach.

3.1 Procedura postępowania w sytuacji zagrożenia

Każdy budynek posiada własną instrukcję bezpieczeństwa pożarowego, w której powinny być określone m.in. zasady ewakuacji osób z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb.

Opracowanie, wdrożenie szczegółowych zasad ewakuacji oraz zapoznanie z nimi Użytkowników obiektu jest zadaniem administratora danego budynku. Administrator w realizacji tego zadania korzysta ze wsparcia:

- Zespołu Obsługi Przeciwpożarowej,
- Działu Bezpieczeństwa i Higieny Pracy,
- Działu Utrzymania Ruchu,
- Działu Zarządzania Obiektami.

Ogólne zasady postępowania w sytuacji zagrożenia

1. Każdy, kto zauważył pożar lub inne zagrożenie lub uzyskał informację o pożarze zobowiązany jest do zaalarmowania osób znajdujących się w strefie pożaru.
2. Decyzję o rozpoczęciu ewakuacji oraz o sposobie jej prowadzenia przed przybyciem służb ratowniczych podejmuje portier, strażnik Sekcji Straży lub administrator budynku.
3. Do czasu przybycia jednostek Straży Pożarnej lub innych służb akcją ratowniczą kieruje portier lub dyżurujący strażnicy z Sekcji Straży.
4. Osoby wyznaczone do prowadzenia ewakuacji powinny ściśle współpracować z osobą kierującą ewakuacją i wykonywać jej polecenia.
5. Informację o tym, że w budynku przebywają osoby, które nie są w stanie ewakuować się samodzielnie oraz, o miejscu ich lokalizacji należy zgłosić pracownikowi portierni.

Zgodnie z Instrukcją BHP dla portiera-dozorcy, w przypadku pożaru **portier:**

- 1) ogłasza alarm z wykorzystaniem systemu nagłośnieniowego (głośnik, mikrofon i wzmacniacz),
- 2) zawiadamia:
 - a. Straż Pożarną, tel. 998 lub 112,
 - b. Kierownika Działu Zarządzania Obiektami, tel. 71 320 37 27 lub 601 744 271,
 - c. Główne Centrum Nadzoru, tel. 71 340 76 44, 71 340 76 45.

W sytuacji zagrożenia innego niż pożar (np. zagrożenie radiologiczne) portier powiadamia przełożonego oraz, w razie potrzeby, właściwe służby ratownicze.

Z chwilą ogłoszenia ewakuacji wszystkie osoby drogami ewakuacyjnymi kierują się do oznaczonego miejsca zbiórki.

Może to być przestrzeń wyznaczona: wewnątrz, w bezpiecznej strefie pożarowej lub na zewnątrz budynku. Informacja o lokalizacji miejsca zbiórki znajduje się w instrukcji bezpieczeństwa obiektu.

Dobłą praktyką jest, aby osoba prowadząca zajęcia w momencie zarządzenia ewakuacji:

1. wyprowadziła osoby uczestniczące w zajęciach na drogę ewakuacyjną prowadzącą do najbliższego wyjścia z budynku,
2. w miarę możliwości zorganizowała wsparcie w ewakuacji osoby, która nie jest w stanie ewakuować się samodzielnie, np. poruszającej się na wózku, w spektrum autyzmu, w ciąży,
3. wskazała drogę do miejsca oczekiwania na ewakuację, jeśli nie ma możliwości ewakuacji osoby, która nie jest w stanie ewakuować się samodzielnie,
4. wraz z grupą, dla której prowadziła zajęcia, opuściła obiekt i udała się na miejsce zbiórki do ewakuacji,
5. w miejscu zbiórki (rys. 1) poinformowała osobę odpowiedzialną za przeprowadzenie ewakuacji o:
 - a. liczbie osób, które opuściły z nią budynek,
 - b. osobie lub osobach przebywających w miejscu oczekiwania na ewakuację i lokalizacji tego miejsca.

Rekomendujemy, aby dla sprawnego i bezpiecznego przeprowadzenia ewakuacji administrator budynku prowadził i aktualizował listę osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie ewakuacji, które stale korzystają z danego budynku. Wpisanie na taką listę wymaga zgody osoby, która jest na niej umieszczona.

3.2 Rozwiązania architektoniczne i techniczne w budynkach

Politechnika Wroclawska to ponad 120 obiektów dydaktycznych, laboratoryjnych, administracyjnych i domów studenckich. Są wśród nich budynki wyposażone w nowoczesne instalacje przeciwpożarowe, ale również obiekty starsze lub zabytkowe, gdzie drogi ewakuacyjne mogą być niedostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami.

PAMIĘTAJ!

Każdy budynek Politechniki Wroclawskiej posiada własną Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego (IBO). Zajrzyj do instrukcji, jeśli chcesz zapoznać się szczegółowo z systemem przeciwpożarowym danego budynku.

Szczegółowe informacje na temat przebiegu dróg ewakuacyjnych oraz instalacji przeciwpożarowej znajdują się w **instrukcjach bezpieczeństwa pożarowego** budynków. Informacje dotyczą m.in.:

- wyposażenia w sprzęt przeciwpożarowy, gaśniczy i wspomagający ewakuację,
- sposobu informowania o zagrożeniu oraz zasadach przeprowadzenia ewakuacji z uwzględnieniem osób ze szczególnymi potrzebami.

Instrukcja powinna również zawierać informację, jaki system sygnalizacji pożaru oraz system ostrzegawczy (wyłącznie głosowy, dźwiękowy czy świetlny-dźwiękowy) jest zainstalowany w obiekcie.

Zaleca się również, aby na każdej kondygnacji budynku były umieszczone dotykowe plany ewakuacyjne.

Standard dostępności architektoniczno - urbanistycznej Politechniki Wrocławskiej (<https://dostepnosc.pwr.edu.pl/baza-wiedzy/standardy-dostepnosci-pwr/standard-dostepnosci-architektonicznej-i-urbanistycznej>) zaleca, aby:

1. drzwi z pomieszczeń otwierające się na drogi ewakuacyjne były drzwiami wykładanymi,
2. drzwi przeciwpożarowe usytuowane na traktach komunikacyjnych były:
 - a. wyposażone w uchwyty antypaniczne,
 - b. łatwe w obsłudze przez osoby słabsze fizycznie i z niepełnosprawnościami, na przykład przez zastosowanie samozamykaczy wykonanych w technologii wspomagania otwierania,
 - c. wyposażone w elektryczną blokadę przytrzymującą je w pozycji otwartej, jeśli znajdują się na drogach komunikacyjnych (nie do pomieszczeń); w przypadku wybuchu pożaru blokada zwalnia się i drzwi ulegają automatycznemu zamknięciu,
3. budynki były wyposażone w sprzęt wspierający ewakuację, w tym krzesła (fotele) i materace ewakuacyjne,
4. drogi ewakuacyjne były oznaczone w formie znaków dotykowych, umieszczonych w łatwo dostępnych miejscach (np. na narożnikach ścian, na poręczach) oraz w formie dotykowych planów ewakuacyjnych,
5. w budynkach zostały wyznaczone miejsca zbiórki dla osób, które nie są w stanie ewakuować się samodzielnie i w związku z tym potrzebują asysty; miejsca powinny być:
 - a. wyznaczone na każdej kondygnacji w pobliżu lub w obrębie klatek schodowych,

- b. wyposażone w przycisk alarmowy lub przycisk wzywający personel,
 - c. właściwie oznaczone i odpowiednio oświetlone,
6. w nowych inwestycjach architektonicznych były:
- a. tworzone tzw. bezpieczne miejsca oczekiwania na ewakuację w formie wyodrębnionych pomieszczeń lub powiększonego spocznika, który umożliwia bezpieczne oczekiwanie osoby poruszającej się na wózku; miejsce powinno być wyposażone w środki ochrony przeciwpożarowej (np. środki gaśnicze, koce ochronne) oraz urządzenia komunikacji dwukierunkowej ze służbami odpowiedzialnymi za ewakuację,
 - b. windy do użytku ekip ratunkowych w budynkach powyżej 4 kondygnacji,
 - c. akustyczno-wizualne systemy alarmowe.

W obrębie każdego budynku są wyznaczone miejsca zbiórki. Dojście z każdego budynku do przypisanego do niego miejsca zbiórki musi być wolne od przeszkód, np. wysokich krawężników, dziur w nawierzchni, grząskiego terenu, śliskiej nawierzchni, różnic wysokości, które mogą być trudne do pokonania przez osoby ewakuowane z obiektu.

3.3 Urządzenia przeciwpożarowe i sprzęt wspomagający ewakuację lub uratowanie w inny sposób

Obowiązek wyposażenia pomieszczeń i budynków w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i podręczny sprzęt gaśniczy ciąży na:

1. kierownikach jednostek i komórek organizacyjnych Politechniki Wrocławskiej oraz
2. administratorach budynków.

Każdy budynek Uczelni jest wyposażony w urządzenia przeciwpożarowe i podręczny sprzęt gaśniczy. Za sprawność techniczną, konserwację i naprawy tego sprzętu powinni odpowiadać administratorzy budynków. Co do zasady na każdym urządzeniu znajduje się instrukcja jego obsługi. Instrukcje są opublikowane również na stronie: <https://ddo.pwr.edu.pl>.

Cytowany wyżej Standard dostępności architektoniczno-urbanistycznej zaleca, aby w budynku przy klatce ewakuacyjnej były umieszczone wózki (krzesła) ewakuacyjne lub inne urządzenia umożliwiające ewakuację osób o ograniczonej mobilności. Jeśli na danej kondygnacji brakuje takiego sprzętu, konieczne należy umieścić informację o jego lokalizacji w obrębie danego budynku. Informacja ta powinna znaleźć się przynajmniej na parterze przy każdej ewakuacyjnej klatce schodowej.

Poszczególne budynki Uczelni są systematycznie wyposażane w krzesła (wózki) ewakuacyjne. Informacja o aktualnej lokalizacji krzeseł znajduje się na stronie <https://dostepnosc.pwr.edu.pl/dostepnosc-architektoniczna/ewidencja-krzesel-ewakuacyjnych>.

W tab. 1 umieściliśmy informacje na temat pozostałych standardowych rozwiązań, które wprowadziliśmy na Politechnice Wrocławskiej, aby ułatwić samodzielną ewakuację osób korzystających z naszych budynków i obiektów budowlanych.

Tab.1 Pozostałe rozwiązania ułatwiające samodzielną ewakuację osób z różnymi niepełnosprawnościami na Uczelni

rodzaj potrzeb	proponowane rozwiązania
osoby z niepełnosprawnością ruchu innymi trudnościami w przemieszczaniu się	<ul style="list-style-type: none"> • Drogi ewakuacyjne i kierunki opuszczenia budynku oznaczyliśmy wizualnie.
osoby z niepełnosprawnością wzroku	<ul style="list-style-type: none"> • Do informowania o zagrożeniu i zarządzanej ewakuacji wykorzystujemy standardowe komunikaty dźwiękowe i głosowe. • Zalecamy dotykowe oznaczenia dróg ewakuacyjnych i ich kierunków. • Instrukcje ewakuacyjne w wersji elektronicznej umieściliśmy na stronie: www.dostepnosc.pwr.edu.pl
osoby z niepełnosprawnością słuchu	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzamy świetlny system powiadamiania o zagrożeniu i ewakuacji.
osoby z trudnościami poznawczymi oraz osoby z trudnościami w komunikowaniu się	<ul style="list-style-type: none"> • Na drogach ewakuacyjnych umieściliśmy instrukcje wizualne. • Oznaczyliśmy drogi ewakuacyjne dobrze widocznymi, powszechnie rozpoznawalnymi piktogramami. • Instrukcje ewakuacyjne umieściliśmy na stronie: www.dostepnosc.pwr.edu.pl

3.4 Sposoby informowania o obowiązujących procedurach i zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia

Zgodnie z przepisami o ochronie przeciwpożarowej, każda osoba pracująca, studiująca lub uczestnicząca w innych formach kształcenia na Uczelni musi ukończyć szkolenie przeciwpożarowe. Organizacją szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej zajmuje się Dział BHP.

Osoby pracujące na Uczelni uczestniczą w:

- 1. szkoleniu wstępnym ogólnym**, tj. instruktażu ogólnym z zakresu BHP i ochrony przeciwpożarowej realizowanym w pierwszym dniu pracy,
- 2. szkoleniu wstępnym na stanowisku pracy**, tj. instruktażu stanowiskowym, prowadzonym przez kierownika jednostki organizacyjnej, w której zatrudniony jest dany pracownik,
- 3. szkoleniach okresowych** dla wszystkich pracowników Uczelni:
 - a. nauczyciele akademicki oraz kierownicy i osoby kierujące pracownikami realizują szkolenia zdalnie, w formie samokształcenia kierowanego,
 - b. pracownicy techniczni, gospodarczy, administracyjno-biurowi, kierowcy, portierzy i wartownicy odbywają szkolenie stacjonarne.

Szkolenia okresowe

Zapoznaj się z aktualną ofertą i terminarzem szkoleń okresowych: <https://bhp.pwr.edu.pl/szkolenia-bhp>

Studenci i studentki oraz inne osoby kształcące się na Politechnice Wrocławskiej odbywają szkolenie z zakresu ochrony przeciwpożarowej w ramach obowiązkowego szkolenia BHP. Szkolenie odbywa się zdalnie i ma formę samokształcenia na ePortalu.

W programie wszystkich wymienionych wyżej szkoleń uwzględniamy:

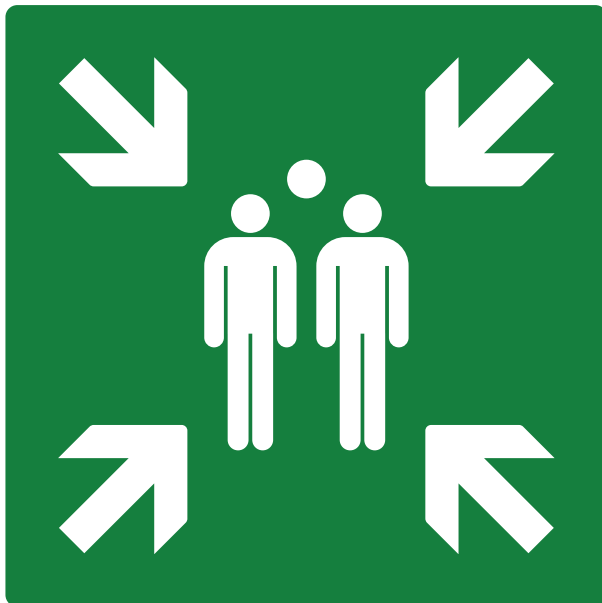
1. potencjalne trudności dla osób ze szczególnymi potrzebami w sytuacji zagrożenia miejscowego,
2. zasady wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami w trakcie praktycznego sprawdzania organizacji oraz warunków ewakuacji,
3. zasady ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami w sytuacji zagrożenia,
4. praktyczne umiejętności korzystania z krzesła (wózka) ewakuacyjnego i innych sprzętów ułatwiających ewakuację osób o ograniczonej możliwości przemieszczania się.

Osoby funkcyjne w trakcie ewakuacji oraz osoby ze szczególnymi potrzebami mogą skorzystać z cyklicznych szkoleń specjalistycznych z zakresu ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.

Zapotrzebowanie na tego typu szkolenia należy zgłaszać do Działu BHP lub do Działu Dostępności i Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami. Dane kontaktowe podajemy w dalszej części podręcznika.

Cyklicznie, tj. nie rzadziej niż raz w roku lub raz na dwa lata, w zależności od rodzaju budynku, w obiektach administrowanych przez PWr odbywa się praktyczne sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji, zwane próbną ewakuacją. W obiektach dydaktycznych i domach studenckich próbną ewakuacja musi być przeprowadzona w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od

rozpoczęcia korzystania z obiektu przez nowych użytkowników. **Ważne, aby w jej trakcie uwzględnić i testować ewakuację osób z niepełnosprawnościami lub innymi szczególnymi potrzebami.** Ćwiczenia przeprowadza Dział Zarządzania Obiektami, we współpracy z Zespołem Obsługi Przeciwpożarowej i Działem BHP oraz w porozumieniu z administratorem budynku.

Rys. 1 Znak: Miejsce zbiórki do ewakuacji

4. Zasady wspierania osób ze szczególnymi potrzebami w trakcie ewakuacji

W tym fragmencie dowiesz się, co możesz zrobić, aby zapewnić osobie ze szczególnymi potrzebami równo, w stosunku do innych osób, szanse na skuteczną ochronę przed zagrożeniem.

PAMIĘTAJ!

Każdy „kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3” (art. 162 Kodeksu Karnego)

Wskazówki ogólne

1. Jeśli zauważysz osobę, która Twoim zdaniem ma trudności w samodzielnej ewakuacji, zapytaj:
 - a. czy potrzebuje pomocy?
 - b. w jaki sposób najlepiej jej pomóc? Czy powinieneś zachować jakieś środki ostrożności?
2. Osoba, którą wspierasz, prawdopodobnie poinstruuje Cię, jak można jej pomóc.

3. Jeśli osoba jest zdenerwowana lub zdezorientowana, zachowaj spokój i nie dopuść do paniki.
4. Sprawne komunikowanie się między tobą a osobą potrzebującą wsparcia jest podstawą skutecznego działania.
5. Jeśli istnieje taka potrzeba i możliwość – poproś o pomoc osobę trzecią.
6. Zaprowadź osobę wspieraną do wyjścia z budynku, miejsca oczekiwania na ewakuację, punktu zbiórki osób potrzebujących asysty przy ewakuacji lub do innej strefy ewakuacyjnej oraz
 - a. poinformuj osobę kierującą ewakuacją o miejscu przebywania osoby, którą wspierasz w ewakuacji:
 - b. zadzwoń pod numer 998 lub 112 i przekaż operatorowi, gdzie się znajdujecie i, że potrzebujecie pomocy.

W dalszej części rozdziału dowiesz się, na co jeszcze zwrócić uwagę w ewakuacji osób z określonym rodzajem niepełnosprawności.

PAMIĘTAJ!

Ratując innych, w pierwszej kolejności zadbaj o swoje bezpieczeństwo! Osoba dorosła, którą wspierasz w ewakuacji, również musi wziąć odpowiedzialność za własne bezpieczeństwo.

Fot. 1 Miejsce, w którym znajduje się krzesło ewakuacyjne

4.1 Wsparcie osób z niepełnosprawnością narządu ruchu i innymi trudnościami w przemieszczaniu się

1. Zapytaj, czy potrzebne jest Twoje wsparcie w trakcie ewakuacji.
2. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, upewnij się w jaki sposób możesz pomóc, aby było to bezpieczne dla ciebie i dla osoby, którą wspierasz.
3. Upewnij się, że droga ewakuacyjna do wyjścia jest wolna od przeszkód.
4. Osoba, która nie może się ewakuować samodzielnie, ale nie zagraża jej bezpośrednio niebezpieczeństwo powinna udać się do punktu zbiórki osób potrzebujących asysty przy ewakuacji.
5. Jeśli osobie grozi bezpośrednio niebezpieczeństwo i nie ma możliwości jej ewakuowania z budynku – skieruj osobę do miejsca oczekiwania na ewakuację lub do klatki ewakuacyjnej. Natychmiast poinformuj służby o tej osobie i miejscu jej przebywania. Osoba oczekująca na uratowanie powinna być w stałym kontakcie ze służbami.
6. Nie próbuj ewakuować osoby poruszającej się na wózku z pomocą tego wózka. Jest to duże ryzyko dla osoby ewakuowanej w ten sposób oraz dla osoby ewakuującej. Większość wózków jest zbyt ciężka, aby znieść je wraz z osobą po schodach.
7. Jeśli niebezpieczeństwo jest bezpośrednie, a osoba wyrazi zgodę na ewakuację bez wózka lub innych pomocy do poruszania się – przenieś ją w bezpieczne miejsce używając wózka (krzesła) ewakuacyjnego lub innego stabilnego krzesła.

UWAGA:

Instrukcja transferu na wózek lub materac ewakuacyjny znajdziesz w opracowaniu: [Dostępność. Bezpieczna ewakuacja \(https://polskabezbarier.org/documents/Dostepnosc_bezpieczna_ewakuacja.pdf, str. 47\)](https://polskabezbarier.org/documents/Dostepnosc_Bezpieczna_ewakuacja.pdf).

8. Upewnij się, że przenoszona osoba jest odpowiednio zabezpieczona. Po dotarciu do miejsca bezpiecznego, jeśli to możliwe, jak najszybciej zwróć osobie wózek lub inne urządzenie ułatwiające przemieszczanie się.
9. **Tylko jeśli niebezpieczeństwo jest bezpośrednie**, a osoba wyrazi zgodę na ewakuację bez użycia odpowiedniego sprzętu możesz wykorzystać techniki przenoszenia. Zawsze skonsultuj z osobą, którą wspierasz, jaka opcja przenoszenia będzie dla niej najlepsza. Pamiętaj, że takie przenoszenie może być ryzykowne ze względu na podatność osoby na złamania kości lub używanie przez nią cewnika bądź innej specjalistycznej aparatury. Po dotarciu do miejsca bezpiecznego jak najszybciej zwróć osobie wózek lub inne urządzenie ułatwiające przemieszczanie się.
10. Zadbaj o swoje bezpieczeństwo w trakcie przenoszenia osoby (np. zginanie kolan, utrzymywanie prostych pleców, używanie mięśni nóg do podnoszenia).
11. Po znalezieniu się w miejscu zbiórki upewnij się, czy przed opuszczeniem tego miejsca osobie, którą wspierałeś, będzie potrzebne twoje dalsze wsparcie.

Przykładowe techniki przenoszenia (bezprzrządowej ewakuacji)

I. Techniki przenoszenia przez jedną osobę:

1. Podnoszenie kołyskowe

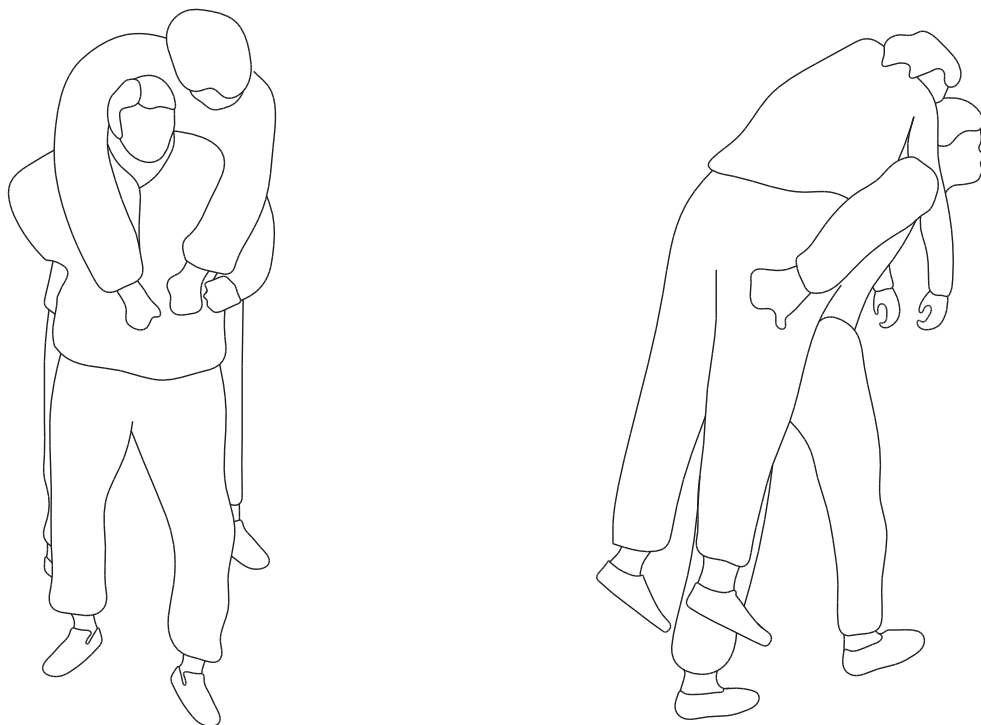
- a. Podnoszenie kołyskowe jest preferowaną metodą przenoszenia, gdy osoba, która ma być przenoszona, ma niewielką siłę ramion lub nie ma jej wcale. Jest to bezpieczniejsze, jeśli osoba noszona waży mniej niż osoba nosząca.
- b. Osoba ewakuująca chwyci osobę ewakuowaną i trzyma przed sobą tak, jak dziecko wyjmowane z kołyski.
- c. Osoby cięższe można ewakuować tym sposobem tylko na małych odległościach, ponieważ wymaga to od ratującego dużego wysiłku fizycznego.

Rys. 2 Podnoszenie kołyskowe

2. Chwył tłumokowy

- a. Osoba ewakuowana zakłada ręce od tyłu przez ramiona ratownika, aby zwiśały na piersi ratującego. Nogi powinny zwiśać nad ziemią 15-20 cm.

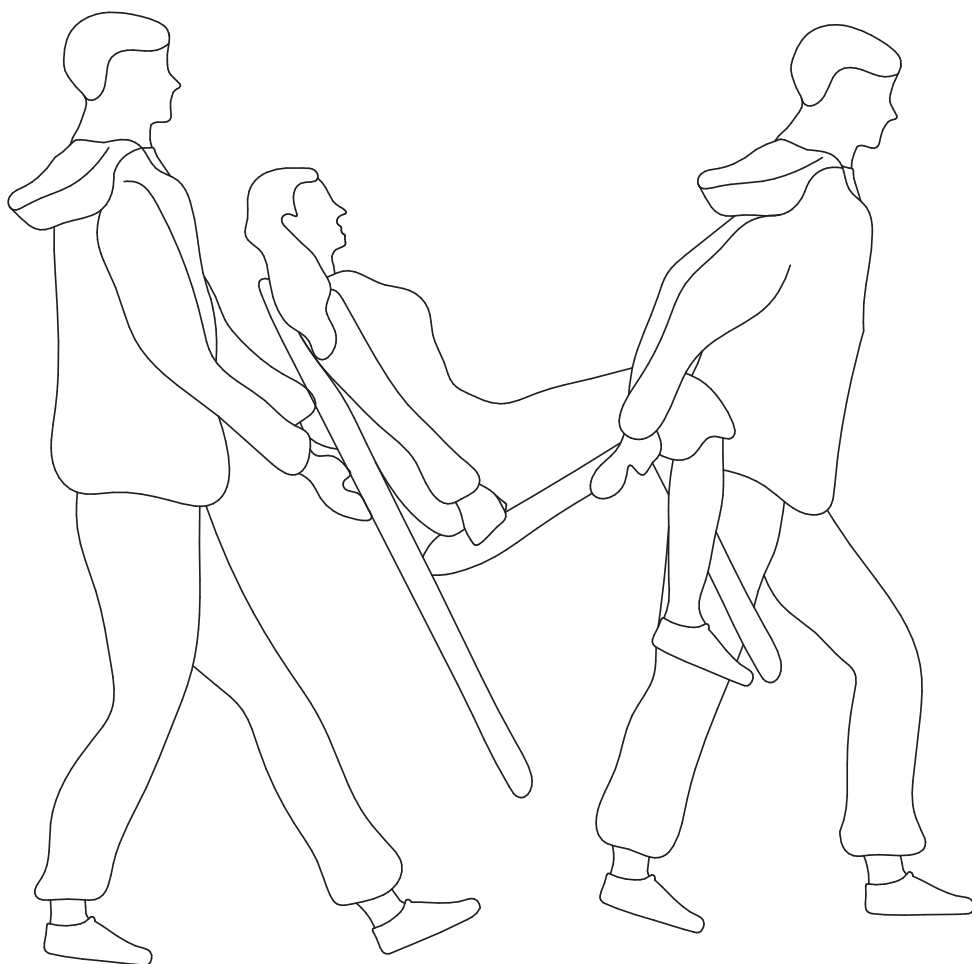

Rys. 3 Chwył tłumokowy

II. Techniki noszenia przez dwie osoby:

1. Noszenie na krześle

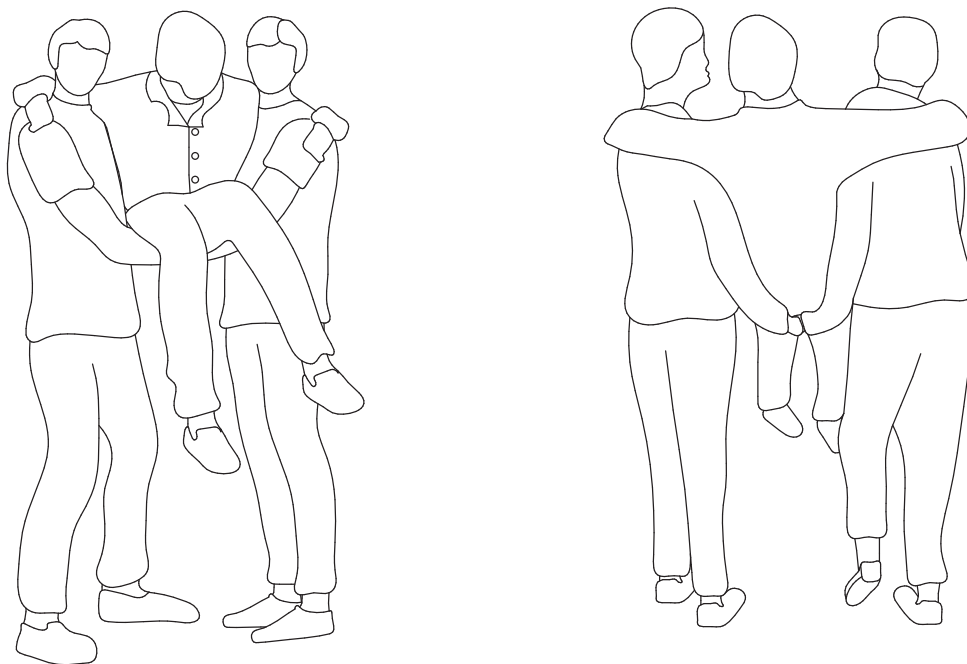
- a. Osobę noszoną sadzamy na krześle. W razie potrzeby przywiązujemy osobę noszoną do poręczy krzesła.
- b. Jedna osoba nosząca chwyta oparcie, pochylając je do tyłu.
- c. Druga osoba nosząca staje tyłem do pierwszego, chwyta za przednie nogi krzesła i unosi je.
- d. Nogi osoby noszonej zwisają na zewnątrz krzesła i po bokach osoby ratującej idącej przodem.

Rys. 4 Noszenie na krześle

2. Noszenie na huśtawce

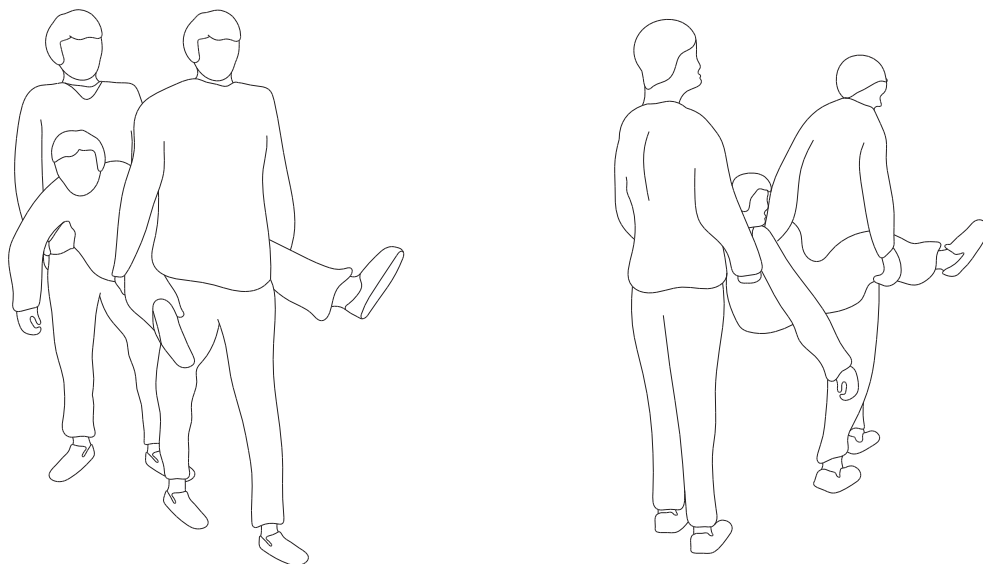
- a. Partnerzy noszenia stają po przeciwnych stronach osoby.
- b. Osoba ewakuowana owija jedno ramię wokół ramienia jednego ratownika, a drugie - wokół drugiego ratownika.
- c. Ratownicy chwytają się za przedramiona za osobą ewaluowaną w dolnej części jej pleców.
- d. Drugą ręką ratownicy chwytają się za nadgarstki pod kolanami osoby ewakuowanej.
- e. Następnie obaj ratownicy pochylają się blisko osoby ewakuowanej i podnoszą ją na trzy.

Rys. 5 Noszenie na huśtawce

3. Chwyt kończynowy

- a. Jeden z ratujących staje od strony głowy ewakuowanego i chwyci ewakuowanego pod pachy.
- b. Drugi ratujący staje tyłem do ratowanego, chwytając go pod kolana.
- c. Ratujący wynoszą osobę ewakuowaną nogami do przodu.

Rys. 6 Chwyt kończynowy

PAMIĘTAJ!

Jeśli nie masz odpowiedniego przeszkolenia i przećwiczonej techniki, przenoszenie możesz stosować wyłącznie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia osoby, którą chcesz przenieść.

4.2 Wsparcie osób z niepełnosprawnością narządu wzroku

1. Zanim nawiążesz kontakt fizyczny, uprzedź o tym osobę niewidomą. Stań naprzeciw niej i przedstaw się.
2. Przekaż werbalnie informację o charakterze zagrożenia i miejscu, w którym się ono znajduje.
3. Zapytaj, czy potrzebne jest Twoje wsparcie w trakcie ewakuacji.
4. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, upewnij się, w jaki sposób możesz pomóc, aby było to bezpieczne dla ciebie i dla osoby, którą wspierasz.
5. Zapytaj, w jaki sposób chciałaby Cię trzymać w czasie przemieszczenia się drogą ewakuacyjną.
6. Powiedz, dokąd zmierzacie.
7. Na bieżąco informuj o przeszkodach, które pojawiają się na trasie.
8. Jeśli chcesz ostrzec osobę niewidomą, udzielaj konkretnej informacji, np. „Pożar! Ewakuacja! Wyjdź na prawo do drzwi ewakuacyjnych!”. Sam okrzyk typu „Uważaj!” lub „Stój!” nie pozwoli jej zorientować się, co powinna zrobić w danym momencie.
9. Po znalezieniu się w miejscu zbiórki poinformuj o sytuacji oraz upewnij się, czy przed opuszczeniem tego miejsca potrzebne będzie twoje dalsze wsparcie.

4.3 Wsparcie osób z niepełnosprawnością narządu słuchu

1. Jeśli jest taka możliwość, włącz światło lub pomachaj rękami, aby zwrócić na siebie uwagę osoby z niepełnosprawnością słuchu. Możesz również delikatnie dotknąć jej ramienia.
2. Zanim zaczniesz mówić, upewnij się, że na ciebie patrzy. Mów z twarzą zwróconą w kierunku tej osoby.

3. Przekaż informację o charakterze zagrożenia i miejscu, w którym się ono znajduje. Mów prostym językiem. Możesz w tym celu użyć również gestów, funkcji sms w smartfonie lub napisać informację na kartce, np. „Pożar – opuść budynek”.
4. Zapytaj, czy potrzebne jest Twoje wsparcie w trakcie ewakuacji.
5. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, upewnij się, w jaki sposób możesz pomóc, aby było to bezpieczne dla ciebie i dla osoby, którą wspierasz.
6. Wskaż za pomocą gestów lub pisemnie kierunek ewakuacji lub lokalizację miejsca oczekiwania na ewakuację.
7. Po znalezieniu się w miejscu zbiórki poinformuj o sytuacji oraz upewnij się, czy przed opuszczeniem tego miejsca potrzebne będzie twoje dalsze wsparcie.

4.4 Wsparcie osób z innymi trudnościami w komunikowaniu się

1. Przekaż informację o charakterze zagrożenia i miejscu, w którym się ono znajduje. Mów prostym językiem. Możesz w tym celu użyć również gestów, a jeśli osoba komunikuje się w języku obcym – użyj tłumacza internetowego.
2. Zapytaj, czy potrzebne jest Twoje wsparcie w trakcie ewakuacji.
3. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, upewnij się, w jaki sposób możesz pomóc, aby było to bezpieczne dla ciebie i dla osoby, którą wspierasz.
4. Po znalezieniu się w miejscu zbiórki poinformuj o sytuacji oraz upewnij się, czy przed opuszczeniem tego miejsca potrzebne będzie twoje dalsze wsparcie.

4.5 Wsparcie osób z trudnościami poznawczymi

1. Przedstaw się i nawiąż kontakt słowny.
2. Przekaż informację o charakterze zagrożenia i miejscu, w którym się ono znajduje. Mów prostym językiem.
3. Zapytaj, czy potrzebne jest Twoje wsparcie w trakcie ewakuacji.
4. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, upewnij się, w jaki sposób możesz pomóc, aby było to bezpieczne dla ciebie i dla osoby, którą wspierasz.
5. Po znalezieniu się w miejscu zbiórki poinformuj o sytuacji oraz upewnij się, czy przed opuszczeniem tego miejsca potrzebne będzie twoje dalsze wsparcie.

INDYWIDUALNA PROCEDURA EWAKUACJI

Osoba ze szczególnymi potrzebami może wnioskować o opracowanie indywidualnej procedury ewakuacji. Wniosek należy skierować do Działu Dostępności i Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami: pomoc.n@pwr.edu.pl.

Indywidualną procedurę ewakuacji opracowuje Administrator budynku w porozumieniu z Działem Dostępności i Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami oraz Wnioskodawcą.

Bibliografia

Regulacje krajowe

1. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych. Dz.U. 2012, poz. 1169: isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20120001169/O/D20121169.pdf. Dostęp: 14.02.2023 r.
2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. Dz.U. z 2022 poz. 2057 t.j.: isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220002057/O/D20222057.pdf. Dostęp: 14.02.2023 r.
3. Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dz.U. z 2022 r. poz. 2240 t.j.: isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001696/U/D20191696Lj.pdf. Dostęp: 14.02.2023 r.
4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Dz. U. 2022 r. poz. 2025: isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001225/O/D20221225.pdf. Dostęp: 14.02.2023 r.
5. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów. Dz.U.2023 poz. 822 t.j.: isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230000822/O/D20230822.pdf. Dostęp: 15.09.2023 r.

Regulacje wewnętrzne i dokumenty Politechniki Wrocławskiej

6. Plan działania na rzecz poprawy dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2021-2024 na Politechnice Wrocławskiej: https://bip.pwr.edu.pl/fcp/DGBUKOQtTKIQhbx08SIkFTxYCEi8pMgQGS39TBFJbWCECWR1pXhs_W3dN/4/public/plan_poprawy_dostepnosci.pdf. Dostęp: 2.01.2023.

7. Raport o stanie zapewniania dostępności Politechniki Wrocławskiej, stan na 1.01.2021r.: https://bip.pwr.edu.pl/fcp/DGBUKOQtTKIQhbx08SIkFTxYCEi8pMgQGS39TBFJbWCECWR1pXhs_W3dN/4/public/bip/raport_29032021_wersja_dostepna.pdf. Dostęp: 2.01.2023.
8. Ratajczak-Szponik, N. (2023). Standard dostępności architektoniczno-urbanistycznej Politechniki Wrocławskiej: <https://dostepnosc.pwr.edu.pl/baza-wiedzy/standardy-dostepnosci-pwr/standard-dostepnosci-architektonicznej>. Dostęp: 15.09.2023 r.
9. Ratajczak-Szponik, N., Marek-Kwocz, A. (2023). Standard informacji wizualnej Politechniki Wrocławskiej: <https://dostepnosc.pwr.edu.pl/baza-wiedzy/standardy-dostepnosci-pwr/standard-projektowania-informacji-wizualnej>. Dostęp: 15.09.2023 r.
10. Statut Politechniki Wrocławskiej: <https://pwr.edu.pl/uczelnia/informacje-ogolne/statut-pwr>. Dostęp: 2.01.2023 r.
11. Zarządzenie Wewnętrzne 73/2018 z dnia 4 października 2018 r. w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa pracownikom, studentom i innym osobom przebywającym w budynkach lub na terenie Politechniki Wrocławskiej, w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Inne materiały wykorzystane w opracowaniu

12. Hyjek M., Augustyniak M., Tota-Stawarczyk P. (2021). Dostępność. Bezpieczna ewakuacja: https://polskabezbarier.org/documents/Dostepnosc_bezpieczna_ewakuacja.pdf. Dostęp: 2.01.2023.
13. Kowalski, K. (2018). Włącznik. Projektowanie bez barier: <https://ade.niaiu.pl/files/2022-03/wlacznik-projektowanie-bez-barier-2018.pdf>. Dostęp: 15.09.2023 r.

14. Lista sprawdzająca dostępność architektoniczną i informacyjno-komunikacyjną: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/certyfikacja-dostepnosci/inne-dokumenty>. Dostęp: 2.01.2023.
15. Mahoneya, S. (2021). Emergency Evacuation Planning Guide for People with Disabilities: <https://www.nfpa.org/News-and-Research/Publications-and-media/Blogs-Landing-Page/NFPA-Today/Blog-Posts/2021/05/21/A-Guide-to-Fire-Alarm-Basics-Notification?icid=W483>. Dostęp: 2.01.2023 r.
16. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. (2023). Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/wytyczne-dotyczace-realizacji-zasad-rownosciovych-w-ramach-funduszy-unijnych-na-lata-2021-2027-1/>. Dostęp: 15.09.2023 r.
17. PN-EN ISO 7010:2012 Czytelne znaki bezpieczeństwa.
18. PN-EN 17210:2021-06 Ewakuacja osób z niepełnosprawnościami.
19. Ministerstwo Rozwoju i Technologii. (2018). Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/standardy-dostepnosci-budynkow-dla-osob-z-niepelnosprawnosciami>. Dostęp: 2.01.2023.
20. Wolny, P. (2021). Holistyczne podejście do problemu ewakuacji, Łódź.
21. Zima-Parjaszewska, M. i in. (2020). Dostosowanie instytucji i usług publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną, ze spektrum autyzmu, problemami zdrowia psychicznego. Poradnik: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/jak-obslugiwac-osoby-z-niepelnosprawnoscia-intelektualna-pomoze-poradnik-mfipr>. Dostęp: 2.01.2023 r.

Lista sprawdzająca minimalne wymagania dostępności Uczelni w zakresie ewakuacji lub uratowania w inny sposób

Lista sprawdzająca służy do monitorowania wdrażania przez administratorów budynków procedury dotyczącej ewakuowania lub uratowania w inny sposób.

Monitorowanie powinno być czynnością powtarzaną cyklicznie co najmniej jeden raz w roku.

Elektroniczna wersja listy do pobrania ze strony: <https://dostepnosc.pwr.edu.pl/baza-wiedzy/podreczniki-pns>

Uwaga:

- a. W kolumnie „uwagi” uwzględnij np. wszystkie niesprawne urządzenia i rozwiązania, które nie funkcjonują; szczegółowo opisz usterki oraz odstępstwa od standardów przyjętych na PWr.
- b. W kolumnie „nie dotyczy” zaznacz te rozwiązania, których nie ma w budynku, dla którego sporządzasz raport.

treść rekomendacji	tak	nie	nie dotyczy	uwagi
Budynek posiada szczegółową procedurę ewakuacji lub uratowania osób ze szczególnymi potrzebami przebywających w nim w sytuacji zagrożenia.				
W instrukcji bezpieczeństwa pożarowego budynku uwzględniono zasady i procedury uratowania w inny sposób osób ze szczególnymi potrzebami przebywających na terenie obiektu.				
Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego budynku została opracowana i udostępniona z uwzględnieniem różnych potrzeb komunikacyjnych członków społeczności akademickiej (wymień jakie, np. wersji wizualnej, w wersji elektronicznej, w tłumaczeniu na Polski Język Migowy, w języku prostym).				
Każdy pracownik pracujący w budynku zapoznał się z instrukcją bezpieczeństwa pożarowego tego obiektu.				
Personel zatrudniony w budynku jest przeszkolony z zasad ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami lub ich uratowania w inny sposób.				

treść rekomendacji	tak	nie	nie dotyczy	uwagi
Budynek jest wyposażony w sprzęt zwiększający bezpieczeństwo osób ze szczególnymi potrzebami w nim przebywających (wymień jakie, np. alarmy wizualne, trzymacze drzwiowe, krzesła ewakuacyjne).				
Osoby ze szczególnymi potrzebami korzystające z budynku otrzymują informacje na temat potencjalnych sytuacji awaryjnych, np. poprzez wskazanie wyjścia ewakuacyjnego. Informacje są przekazywane z uwzględnieniem potrzeb komunikacyjnych tych osób (wymień w jakiej formie, np. wizualnej, głosowej i dotykowej).				
Pracownicy funkcyjni (np. asystenci ewakuacji) są systematycznie szkoleni z procedur obowiązujących w zakresie ewakuacji lub uratowania w inny sposób.				
Osoby ze szczególnymi potrzebami są szkolone w zakresie bezpieczeństwa i informowane o obowiązujących w tym zakresie procedurach.				

Dane kontaktowe do pracowników i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i ewakuację oraz wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami na PWr

jednostka	telefon	mail	adres
Dział Dostępności i Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami	71 320 43 20	pomoc.n@pwr.edu.pl	bud. C-13, p. 1.09, 1.07 Wyb. Stanisława Wyspiańskiego 23-25 50-370 Wrocław
Pełnomocniczka Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami	669 660 688	katarzyna.jach@pwr.edu.pl	bud. C-13, pok. 1.07, wyb. Stanisława Wyspiańskiego 23-25 50-370 Wrocław
Dział BHP	71 320 25 81	bhp@pwr.edu.pl	bud. P-20 ul. Chełmońskiego 12 51-630 Wrocław
Zespołu Inspektorów do spraw Ochrony Przeciwpożarowej	71 32 02 998	zop.dat@pwr.edu.pl	bud. C-13, pok. 2.18 Wybrzeże Stanisława Wyspiańskiego 23-25, 50-370 Wrocław

Słowniczek

DSO (Dźwiękowy System Ostrzegawczy) – alarmuje o zagrożeniu pożarowym i konieczności opuszczenia budynku poprzez nadawanie komunikatów dźwiękowych, w tym głosowych

język prosty (plain language) – sposób organizacji tekstu użytkowego, który zapewnia przeciętnemu czytelnikowi dostęp do zawartych w nim informacji, lepsze ich zrozumienie oraz – jeśli trzeba – skuteczne działanie na ich podstawie

krzesło (wózek) ewakuacyjne – urządzenie pozwalające na ewakuację po schodach osób o ograniczonej możliwości przemieszczania się w przypadku wystąpienia zagrożenia lub w sytuacji, gdy nie można używać wind (np. awaria zasilania); wózek ewakuacyjny umożliwia jednej osobie w prosty sposób, przy niewielkim nakładzie siły sprowadzić z wyższych kondygnacji osobę z niepełnosprawnością

materac ewakuacyjny – pozwala na ewakuację osób o ograniczonej możliwości przemieszczania się po schodach i na podłożu poziomym; jest rozwiązaniem alternatywnym dla wózka ewakuacyjnego i przeznaczony jest dla osób leżących, po urazach i otyłych; do stosowania w wąskich lub krętych klatkach schodowych

miejsce oczekiwania na ewakuację – przestrzeń w bezpośrednim sąsiedztwie dróg ewakuacyjnych, gdzie gromadzą się osoby, które nie są w stanie ewakuować się samodzielnie, miejsce powinno mieć zwiększoną ochronę przeciwpożarową, być wyposażone w środki ochrony przeciwpożarowej, komunikacji ze służbami ratowniczymi oraz urządzenia wspomagające ewakuację (na podstawie: Hyjek M., Augustyniak M., Tota-Stawarczyk P., Dostępność. Bezpieczna ewakuacja, s. 27, 30)

osoba ze szczególnymi potrzebami – osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami, np. osoba z niepełnosprawnością, starsza, z wózkiem dziecięcym, w ciąży, z nieporęcznym bagażem, dla której język polski jest językiem obcym

uchwyt antypaniczny – uchwyt poziomy, ruchomy, mocowany na drzwiach ewakuacyjnych; ma on umożliwić samoczynne otwarcie drzwi pod naporem tłumu podczas sytuacji awaryjnych; przeznaczony jest do stosowania w drzwiach jednoskrzydłowych lub skrzydła czynnego w drzwiach dwuskrzydłowych

W ramach serii „Politechnika Nowych Szans” opracowaliśmy następujące podręczniki:

- 1) Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Podręcznik wprowadzający
- 2) Prowadzenie zajęć dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Podręcznik dobrych praktyk dla kadry dydaktycznej
- 3) Dostępna biblioteka. Obsługa osób o zróżnicowanych potrzebach. Podręcznik dobrych praktyk
- 4) Organizacja zajęć sportowych z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb osób studiujących na Politechnice Wrocławskiej. Podręcznik dobrych praktyk
- 5) Organizacja nauczania języków obcych dostosowanego do zróżnicowanych potrzeb studentek i studentów. Podręcznik dobrych praktyk
- 6) Obsługa osób ze szczególnymi potrzebami w dziekanatach i punktach obsługi. Podręcznik dobrych praktyk dla kadry administracyjnej
- 7) Edukacja zdalna z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb osób uczestniczących w różnych formach kształcenia. Podręcznik dobrych praktyk
- 8) Obsługa osób ze szczególnymi potrzebami. Podręcznik dobrych praktyk dla kadry administracyjno-technicznej
- 9) Konferencje, szkolenia i inne wydarzenia dostępne dla wszystkich. Podręcznik dobrych praktyk
- 10) Dostępność w procesie zamówień publicznych. Podręcznik dobrych praktyk
- 11) Dostępna ewakuacja lub uratowanie w inny sposób. Podręcznik dobrych praktyk
- 12) Standard utrzymania budynków i innych obiektów. Podręcznik dobrych praktyk
- 13) Wsparcie psychologiczne na Politechnice Wrocławskiej. Podręcznik dobrych praktyk

- 14) Prowadzenie procesu rekrutacji z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb osób kandydujących na studia. Podręcznik dobrych praktyk
- 15) Stosowanie standardu dostępności informacyjno-komunikacyjnej Politechniki Wrocławskiej. Podręcznik dobrych praktyk
- 16) Adaptacja materiałów dydaktycznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu wzroku. Podręcznik dobrych praktyk
- 17) Szkolenia z obszaru dostępności dla środowiska akademickiego. Podręcznik dobrych praktyk
- 18) Uczelnia dostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób dla osób z niepełnosprawnościami. Podręcznik dobrych praktyk

Politechnika
Wroclawska

POLITECHNIKA
NOWYCH SZANS

ISBN 978-83-970381-0-3

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Politechnika nowych szans” jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.